

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ИЗЛИЗ А ОТ 1900 ГОДИНА

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ГОДИНА С, БРОЙ 17

СОФИЯ, 16 – 30 СЕПТЕМВРИ 2000 г.

ЦЕНА 0,40 лв.

http://www.aster.net/ort.church.bg
e-mail: synpress@bglink.net

- **Нашата медия – проповедта**
- **Митр. Амфилохий Радович: Литургийният катехизис**
- **Лични: Мнение за подготовката на млади свещеници в БПЦ**

стр. 3

- **Божията Премъдрост и паметникът на нейната противоположност**
- **Траянополски епископ Иларион: Да следваме православната традиция**

стр. 4

- **Достоини архиереи от миналото: Скопски митрополит Теодосий**
- **Старецът Паисий разговаря със своите духовни чеда за духовния живот в наши дни**

стр. 5

стр. 6

Християнството на атеизма

Несправедно е да се счита, че атеизмът на комунистическия минало е бил само агресивен и физически застрашителен за християнството. Атеизмът имаше и своето положително, дори при определени условия – насърчително отношение към Църквата. Този негов аспект като че ли остава в дълбока сянка или поне не е достатъчно осмислен. Днес, десет години по-късно, е важно и актуално да си го припомним, ако искаме обективно да преценим „къде сме“ по духовния си път. Защото често ни се дават поводи да се сещаме, че атеизмът е надполитическо явление. Той има своето печално посткомунистическо продължение, а липсата на грубо и пряко преследване срещу Църквата съвсем не го е обезпечила.

Наред с омразата към „попщината и догмите“, комунизмът обичаше да изтъква и ролята на родната ни Църква за опазване на националното самосъзнание в борбите срещу поробителите през времето на петвековното османско иго.

Този шаблон се повтаряше в учебници и доклади, в доктрини и официални линии, защото беше много удобен да обслужва интересите на тоталитарната национална доктрина. Същевременно истинската църковна история беше премълчавана или грубо променяна, както и християнското учение. За Христос не можеше и дума да става, но Църквата се радваше на определени като „пазителка на вековни традиции“, „народна будителка“, „културна съкровищница“, „съхранила искрата на родолюбие“ и т. н.

Разбира се, всичко това трябваше да се отнася за времето си, сиреч от Златния век на българската книжнина някъде до Освобождението. За човека „на новото време“ християнството се считаше за отживелица, противоречаща на научния прогрес, а Църквата – за носител на средновековно мракобесие. Оттук следваше да бъде ясно: в славното ни и героично минало и в националните ни борби тя е изиграла положителна роля, но новият човек, устремил към светлото бъдеще, не можеше да изповядва никаква друга религия освен атеизма.

Стечение на времето и с постепенното цивилизована на тоталитарната власт, т. е. през периода на „развития социализъм“, полюсите на материализма и духовността постепенно се сближиха – на базата на безбожие.

Атеизмът си остана атеизъм, но постепенно изгуби своята сталинска суровост. Започнаха да се въвеждат нови почини – не само от типа „да строим завод“, но също и такива като „дръновение-единство-творчество-красота“. В края на седемдесетте се стигна даже до Програма за хармонично развитие на личността, за чийто патрони бяха обявени освен Ленин, Леонардо да Винчи и св. Константин Киринфилософ!

Обръщаше се все по-голямо внимание на традициите – кукери, нестинари, Ден на яйцето (вместо Великден) и др. Людмила Живкова се появяваше в мистично бяло, все с чалма на главата. Социалистическата интелигенция

На стр. 5

Апостолът, наречен Богослов

Св. апостол и евангелист Йоан Богослов
Проект за стенопис в московския катедрален храм на Христос Спасителя

Св. Йоан Богослов – най-младият сред апостоли, възлюбеният от Спасителя юноша, който на Тайната вечеря склонил глава на Неговите гърди, Зеведевият син, бедният рибар, който поради пламенната си любов към Господа бил удостоен с такова просветление от Светия Дух, че достигнал орлови висини в богословието, първият, на когото Църквата дала изключителното звание Богослов.

Той ни е оставил своето евангелие, чийто символ според църковното предание е орелът. Негови са три послания от Священото Писание на Новия Завет. Той е авторът и на последната книга „Откровение“, т. нар. Апокалипсис (от гр.), която Църквата е приела като съкровена истина, но никой от светите отци не се е наел да я разтълкува с човешки съждения поради висотата на Божественото познание, разкрито в нея.

В търсене на свръхестественото

След падането на тоталитарния режим, който ще остане в историята с посредното гонение срещу християните, вместо възраждане на православната вяра се откриши друга „духовна“ енергия. Вместо плодове от семето, поливано с кръвта на мъчениците на вярата, погубени от атеизма, събираме плевелите на празна и суетна вяра. Това явление явно съпровожда всеки подобен период. Нека само си припомним събитията, последвали обявяването на християнството за официална религия с Миланския едикт

през 313 г. Едва 50 години по-късно повята на арианската ерес е причина за свикването на Вселенски събор. Последвалите векове на свободна вероизповед са свързани най-вече с борба за запазване чистотата на Христовото учение.

Днес ние сме свидетели на отслабване на ревността по Бога с венките последствие от това. Липсата на здрав духовен пример и висока нравственост от страна на духовенството и миряни е причина да се върни с пълна сила суверението, а Църквата да се превърне в обект на нездраво търсене на

свръхестествени свидетелства. Защото за голяма част от християните култът е добил изцяло обреден характер, а литургийният живот се изчерпва с идеалното посещение на св. Литургия. За сметка на това формално изпълнение на християнския дълг ревността на други върващи се концентрира в маниакално преследване на чудеса. Те обикновено са добре подготвени от „духовни наставници“, за които се представят разни ясновидци, екстрасенси, контактьори. По техния съвет те пристъпват в църква единствено за да им се про-

чете чудотворна молитва или да се докоснат до чудотворна икона, или се отправят на поклонение по свети места с единствената надежда да получат видение.

Красноречив пример за това е Кръстова гора. Това свято място, в което изследвания на учени потвърждават, че се намира частца от светия Кръст, е тачено от векове от християните в Родопите, а и не само от тях. Поклонението се извършвало макар и тайно, дори с опасност да бъдеш преследван и във времето на атеизма.

На стр. 6

ПРОРОЦИТЕ ГОВОРЯТ

Псалом 18:4-5

Няма език и няма наречие, гето не би се чувал техният глас.

Техният звук се носи по цяла земя, и техните думи до краищата на Вселената.

(Старият Завет за Христовите апостоли)

БЪЛГАРИЯ

Патриаршеско служение в Деня на София

На 17 септември, деня на св. мъченици София, Вара, Надежда и Любов, в Патриаршеската катедрален храм „Св. Александър Невски“ Негово Високопреосвещенство

митрополит Геласий, главен секретар на Светия Синод, в съслужение с Високопреосвещения Пловдивски архиепископ Кирил (Иончев) от САЦ и храмовото духовенство

отслужи тържествена св. Литургия.

По традиция след службата Негово Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Максим извърши

благодарствен молебен по случай празника на столицата. След това той отправи поздравления и пожелания към градската управа и към своето паство в Софийската епархия.

Обновление на столичен храм

На 17 септември бе извършено обновление на храм „Св. вмчк Мина“ в столицата.

Построен през 1939 г. като гробищен параклис, днес храмът обслужва енорията на кв. „Модерно предградие“ и I и II м-н на ж.к. „Люлин“.

От 14 септември 1999 г. в храма започват работа младите свещеници о. Александър Георгиев, председател на храма, о. Ангел Ан-

на храма – измазване отвън и отвътре, поставяне на мраморен под и подово отопление. Обновен е и иконостасът. По-заможен дарител дава средства за масивна тухлена ограда. Ремонтните работи са извършени за три месеца.

Вечерната срещу празника отслужи о. Николай и о. Василий от столичния храм „Св. Димитър“, съпричастни на радостта на своите братя.

на по обновлението извърши протосингелът на Софийската св. митрополия архим. Николай.

В съслужение взеха участие ректорът на Софийската духовна семинария архим. Сионий, храмовото свещенство и свещеници гости – архиепископският наместник от Самоков о. Петър, о. Йордан от Стара Загора, председателят на храм „Покров Богородичен“ о. Николай. Присъстваха игуменката и монахини от Лозенския манастир „Св. Петър и Павел“.

На клироса пяха семинаристите и студентите богослови. Всички присъстващи в един глас казаха Символа на вярата и „Отче наш“. За житието на светите мъченици София, Вара, Надежда и Любов, празнувани на този ден, говори йеродякон Антим от

Негово Светейшество Българският патриарх Максим благославя богомолците в обновения храм

Клисурския манастир. Вдъхновена проповед и приветствие произнесе архим. Николай и архим. Сионий.

Радостта на всички бе голяма, когато в края на това духовно тържество, след като бе извършена традиционния молебен в Патриаршеския катедрален храм „Св. Александър Невски“, пристигна Негово Светейшество Българският патриарх Максим. Той поздравя с празника и благослови за още добри дела храмовото духовенство и присъстващите християни.

ЦВ

Момент от обновлението

гелов, а по-късно и о. Серафим Петров. Сдариенията от енориите рещават да извършат пълно обновление

С благословението на Негово Светейшество Българският патриарх и Софийски митрополит Максим чи-

Новини от Пловдивска епархия

Радост за цялата Ивайловградска духовна околина, нарече 8 септември – Рождество Богородично, отец Аспарух Кишин, архиепископски наместник в Хасково. На този ден Негово Високопреосвещенство Пловдивският митрополит Арсений освети и отслужи празнична св. Литургия в обновения манастир „Св. Константин и Елена“ в кв. Лъджа на Ивайловград. В светлата служба в съслужение с Негово Високопреосвещенство о. Станчо Костов от катедралния храм „Успение Богородично“ в Пловдив, о. Здравослав Проданов от Ивайловград и о. Тимо Ламберов от с. Свирачи, Ивайловградско. Пес-

нопенията изпълняваше мъжкият хор и пловдивската катедрала. Митрополит Арсений извърши и три иподяконски ръкоположения.

Официални гости на празника бяха кметът на Ивайловград, кметове от околнята и директори на предприятията от района на Ивайловград.

На 17 септември – деня на св. мъци София, Вара, Надежда и Любов – Негово Високопреосвещенство Пловдивският митрополит Арсений отслужи празнична св. Литургия в храм „Св. Петка“ в Пловдив (в храма има престол посветен на тях) в съслужение с храмовите свещеници о. Иван Димитров и о. Стефан Тафров.

По време на службата Негово Високопреосвещенство ръкоположи в дяконски чин младия богослов от Асеновград Веселин Хаджиламбров. С официята свещенником бе отличен о. Иван Димитров.

„Господ никога не принуждава да върва в Него и да Го следва. Той е казал: „Който иска да върви след Мене... да вземе кръста си и Ме последва“ (Марк 8:34). С тези думи митрополит Арсений започна проповедта си, като подчерта, че вече две хиляди години човечеството доброволно изповядва Христовото учение и че животът на вървяция е живата проповед за околните. Пловдивският митрополит цитира думите на Бо-

жия Син: „Тъй да светне пред човешите светлината ти, та да видиш добрите ви дела и да прославят Небесния ваш Отец“ (Мат. 5:16). За пример той посочи почитаните на този ден светници, които с мъченическата си смърт засвидетелствали най-силно доброволно изповядване на Христа.

Негово Високопреосвещенство митрополит Арсений завърши с благопожелания към новоръкоположения дякон да поеме без страх кръста на служението си, а към свещенником Иван Димитров все така ревностно да служи на св. Православна църква.

Културно-просветен отдел на Пловдивска митрополия

Архиерейска служба в град Лом

На 17 септември Православната църква чества паметта на просияните в святост мъченици св. София и дъщерите ѝ Вара, Надежда и Любов. По традиция той е празник и на град Лом. Тържественият ден бе отбелязан с празнична архиерейска служба в катедралния храм „Успение Богородично“.

Високопреосвещеният Видински митрополит Дометриан със своя викарий Бранички епископ Амвросий в съслужение с градското свещенство отслужи тържествена св. Литургия. На богослужението присъстваха кметът на града Тодор Русинков, зам.-кметовете с целия общински административен персонал, културно-просветните дейци от града и митрополически богомолци. В края на св. Литургия митрополит Дометриан произнесе вдъхновено слово за Божията Премъдрост и за мъченическия подвиг на св. София и дъщерите ѝ Вара, Надежда и Любов. Негово Високопреосвещенство стечески благослови и архиастирски призова днес повече от всякога да

се изпълваме с Божията Премъдрост, с вяра, надежда и любов към Бога. След богослужението митрополит Дометриан, в присъствието на зам.-министъра на социалните грижи Таяна Василева, народния представител Валентин Василев, представители на монитинското областно управление, председателя на Националния съвет на репресираните в България Иван Станчев, ломското общинско управление, председателя на координационния съвет на СДС в Лом Димитър Димитров и граждани, освети новозидания на градския площад мемориал в памет на помчани, репресираните през тоталитарния режим. Бяха поднесени венци и цветя от административните и културни институции и граждани.

Митрополит Дометриан отправи към всички отечески и архиастирски благопожелания за духовно-нравствен напредък и икономически просперитет на град Лом.

Ик. Цветан Т. АНТОНОВ

Европа отново покорена от православната музика

2000-годишнината от Рождеството по път на нашия Господ Иисусе Христос се отбелязва от всички християнски народности по интересен и колоритен начин. Древният град Вроцлав в Полша съчета това събитие с 1000-годишната си история и 35-ия Музикален фестивал „Wratislavia Cantans“.

Концертът на хора в катедралата „Св. Антоний“, Вроцлав

Участие на този традиционен музикален празник взеха световноизвестни състави и изпълнители като: Оркестъра на Миланската скала с диригент Рикардо Мути, Бамбергските симфонисти, Пласидо Доминго и други. Голям възторг предизвика участието и на българските певци. Европа отново се преклонни пред красотата на православната музика.

С благословието на Негово Светейшество Българският патриарх Максим участие взе хорът на Патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“ с главен диригент г-н Димитър Димитров. В програмата бяха представени произведенията на един от най-известните автори на православна църковна музика: П.И. Чайковски, А.М. Дубенский, А.Г. Гречанинов, А.Бортнянски, П.Динев, Д.Христов, А.Константинов, П.Чесноков, И.Петров и др.

Концертите бяха изнесени на 7 септември в град Вроцлав в катедралата „Св. Антоний“ при Вроцлавската духовна семинария и в руския православен катедрален храм „Рождество на Пресвета Богородица“, на 8 септември в катедралата на град Швидиня и в град Йелена гур в катедралата „Успение Богородично“.

На представянето на българските изпълнители присъстваше почетният консул на България във Вроцлав г-н Януш Хоростовски, който поднесе своите благодарности за прекрасното изпълнение и отправи покана за съвместна работа на Патриаршеския катедрален хор с Вроцлавската филхармония. Доказателство за проявения интерес към хора на „Св. Александър Невски“ е положителната критика на медиите.

Вестник „Слово Полски“, 9-10 септември 2000 г.

Отзив за концерта в катедралата „Св. Антоний“ във Вроцлавската духовна семинария: „Вни мащето се приковава не само заради прекрасното учение на музикалните молитви, а също и заради пълната с мистично съзерцание атмосфера... Известно е, че колкото повече на юг, толкова по-добри са басите – основа на всички православни хорове. В паметта ни ще останат дълбоките, прекрасни гласове на българските солисти и мащери, характерен за изпълнението на църковната музика.“

Отзив за концерта в катедралния храм „Рождество на Пресвета Богородица“: „Не бе възможно да се затвори входната врата на православната катедрала „Рождество на Пресвета Богородица“... толкова много слушатели дойдоха на концерта.“

Марек Пежински

В тази църква не можеше да се ръкопляска, но след концерта публиката направи шпалир пред църквата и изпрати хора с бурни аплодисменти.

Вестник „Газета Виборча“, 9-10 септември 2000 г.

Отзив за концерта в катедралния храм „Рождество на Пресвета Богородица“: „С голямо удоволствие слушахме хора на катедралата „Св. Александър Невски“ от София... В храма тази музика звучи забавно и благородно. Струва ми се, че автентичната религиозна музика, когато е изпълнявана в автентичните вроцлавски храмове, за публиката е най-внушителният елемент на фестивала.“

Артур Биелицки

Дякон Иван ИВАНОВ, Нина ПОПОВА

Обява

Смесеният хор при ПКСХП „Св. Александър Невски“ набира певци: сопрани, тенори, басы.

Пролушването ще се състои на 4 октомври 2000 г. от 18.00 ч. в катедралата.

За информация: тел. 988 17 04

Туристическа агенция „Интербалхан“ ви кани на поклонническо пътуване до Зографския манастир на Света Гора по случай Димитровден от 23 до 27 октомври включително.

Условия: комфортен микробус, 1 нощувка + закуска в Солун, 3 дни пълен пансион в манастира. Цена 130 \$, Цена на гръцка виза – ок. 30 лв. Тел. 987 60 74

Нашата медия – проповедта

В редакцията пристигна читателско писмо, в което благодетел и буден православен християнин изразява своята тревога от това, че Православната ни църква, православните ценности и духовност са подложени на обиди и унижения чрез съзнателната антиправославна кампания на медиите. В писмото се казва: „Ние нямаме свои частни радиостанции, нито свое лобно в политическите среди. Ние сме бедни, неувярени и неорганизирани.“

Нашият читател е напълно прав. Но ако сме бедни и неувярени по някакви обективни причини, то това, че сме неорганизирани, всъщност е наша вина.

Във връзка с това ни идва наум, че и ние, православните християни, имаме наша собствена медия. Не „Църковен вестник“, нито другите църковни издания с малък тираж, нито някакви електронни медии.

Нашата медия е проповедта. Тя може да стане толкова силна, че да формира мнение не само сред вярващите, но и сред „външните“. И да бъде толкова директна, че да стига право в сърцата на хората. Стига да направим необходимото.

Ако църковната проповед днес пак се облече в духа и силата на апостолската проповед, постепенно в православния храм ще започнат да се събират хора не по-малко, отколкото пред телевизора, радиото или вестникарския павилион.

Източник на тази сила е Христос. На Него и на Неговото св. Евангелие трябва да се опира проповедта. Но не в минало свършено време, нито във „виртуалната“ реалност на някакъв отвлечен романтичен морализъм. Тук и сега – това е истинското време и място на църковната проповед, защото и Христос е жив сред нас тук и сега, и вовеки.

Говорим ли за Христа, неизбежно ще стане дума за светостта. Не просто за добротата, а за Христовата святост. А оттам, нима можем да премълчим нашето соб-

ствено падение, да си затворим очите пред греха на който все още сме робини? Не за лошото, а за греха, чийто „вдъхновител“ е дяволът, а послушния изпълнител ставаме ние с делата си.

Заговорим ли за тези неща по същество, открито, просто и разбираемо – ето откъде ще се осолни и усилят проповедта ни.

Засега обаче ние изобщо

не използваме неподозирани възможности на тази медия. Вместо това сме оставили сектантите да я обсебят и отвлекат от Църквата и чрез техните сектантски проповеди по улици, площади и кинозалони да се хули името християнски!

Какво е възможното решение?

Да се тръгне по вече отгланкани пътища. Не е необходимо да се инвестират парични средства, а да се промени съзнанието и да се създаде организация. Трябва да се започне от енорията и главно – от църковната проповед в храма.

Не само проповедта по време на св. Литургия. Проповедта има своето място и сила също и извън богослужението, но пак в храма – под формата на беседи, поучения, слова.

Храмът тук е изключи-

телно важен. Той с святото място на нашата медия в мирно време. След 2000 години Христовата църква улиците и площадите не са подхождат.

За голямо съжаление и енорийският живот, и проповедта у нас изживяват трудни дни.

Засега значителна част от нашите свещеници, дори сред най-добрите (без да се

враждебен на Православието.

Има и друга причина за кризата в църковната проповед. Тя е свързана не само с подготовката на църковни кадри: на всички нас ни липсват познания и практика по риториката – нещо съвсем различно от омилетиката. Това вече е по вина на общообразователната ни система. В българските училища никой никога не учи как се говори. В този смисъл, в богословските ни учебни заведения ни било по-полезно да се наблегне на риториката, да се даде възможност на бъдещите свещеници да овладеят изкуството на живото говорно слово. А познанията по омилетика така или иначе биха се запълнили чрез усвояването на останалите богословски дисциплини.

Ако се върнем към нашето църковно минало или погледнем към другите православни църкви днес, ще видим, че там проповедта е издигната до равнището на църковен институт. Тя дори не е изключително право на свещеника, но често пъти е поверена на миряни богослови, хора високообразовани, с проповедническа дарба и със здрав православен мироглед. Всичко обаче се намира под прекрия надзор на архиепископа и става с негово благословение. Това изключва всяко самочиние.

Помислете, в наши дни колко богослови завършват всяка година. Все биха се намерили сред тях хора с изградено църковно съзнание и дар слово в подкрепа на свещенството ни.

При всички случаи се налага създаване на проповеднически школи от съвсем нов тип – не само в богословските училища, но и към митрополитите, дори към някои енории. Заслужава си да помислим сериозно всички – и духовенство, и миряни – как точно да стане това.

Ако един ден успеем, тогава няма да ни безпокои толкова медийната изолация, на която е подложено Православието у нас.

Благословен АНГЕЛОВ

разява и да израства органично от единствената непроменима и вечна реалност във вечно променливия свят и история – от божествената Литургия. С други думи, енорията е престанала да съществува на практика. На много места има опасност тя да престане да бъде това, което е в своята същност; нейната конкретна историческа реалност и дейност сякаш престава да бъде проекция и възплъщение във всеки исторически момент и всяка душа на онова, което е тя по своята природа и призвание: Тяло и Кръв на Господа и Бога, и Спасителя наши Исусе Христосе. Човекът от всички времена е гл-

ден за това едно Тяло Господне и за този животорен Дух Свети. За това глудавя и днешният човек – и като индивид, и като общност. По някакъв начин съвременният човек усеща, че зад този глад се крие глуда за това, което Църквата носи в своята Литургия. Това е святото Тяло на Христа Богочовека, дарено за живота на света (Молитва на възношението), за „да бъдат всички едно: както – моли се Спасителят – Ти, Отче, си в Мене, и аз в Тебе“ (Йоан 17:21), така и неговата пречестна Кръв, изливана в сърцевината на света като дар на новия живот, се дават в Литургията на Църквата на всич-

Лични

Подготовката на свещеници за Българската православна църква

В момента в гр. Казанлък в двете централни църкви служат двама новоръкоположени свещеници – единият завършил в София, другият е студент трета година във Велико Търново. Какво им липсва на стажантите? На тези иначе усърдни, прилежни стажанти им липсват петте подготовителни години в Духовната семинария. Там е основата на свещеническото служение. По мое време – 1954 година – завършил Духовната семинария в гара Черепиш – Врачанско. Практиката започваше още от първата година. Първокурсниците започваха да произнасят наизуст, застнали напред храма, „Трисъвето“. Как тук-теша притеснено сърцето ни при първото излизане пред всички ученици, строени в редици – най-малките най-отпред, батковците най-отзад. Второкурсниците вече четяха псалмите на утрентата и вечерната от Псалтира. По-големите пееха на клироса, още по-големите започваха да произнасят от амбона своите първи проповеди, написани на тетрадка, а най-големите влизаха в светия олтар и със служебник в ръка следяха реда на молитвите, ектемниите и въобще целия служебен ред и свещенодействие, които извършва ефимерия в олтаря. И това всеки Божи ден, сутрин и вечер, празник, неделен ден и всичко, колкото и да не си прилежен, просто влиза в теб през очите, ушите и завладява и сърцето ти. И когато вземеш дипломата за завършен петгодишен курс на Духовната семинария, ти си подготвен свещеник.

Попитих стажантите имат ли някаква практика в параклиса. Отговорът беше, че понеже все бързали, обикновено на клироса заставали семинаристите, а гимназистите стояли някъде назад като слушатели.

Те не знаят елементарни неща, не могат да боравят с богослужебните книги. Познават Часослова, чували са за Октоих, знаят нещо смътно за Миняя, а за Постен Триод, Пентикостар не са и чували. Какво да говорим за осемте гласа с трите разновидности ление: самогласно, стихирарическо, тропарическо и пр. Те нямат представа от чинодействията, които се извършват в светия олтар. И сега искат от нас за един месец да научим стажанта на всичко това.

Добре би било да се открие 1 или 2-годишен курс за подготовка на свещеници, може дори и в големите манастири – Рилски, Бачковски, където всеки ден има служба. Още повече, че в миналото там имаше не само курсове, но дори и Духовна семинария.

Ето, това е моето скромно мнение и с чиста съвест го споделям, защото имам зад гръба си над 40-годишно свещеническо служение и защото, когато аз станав свещеник, беше страшно трудно нашето служение, беше просто подвиг: ругатни, хули, подигравки, тормоз и пр. Сега е много лесно да поемеш този път, след като другите не си намерил работа.

Считам, че Светият Синод трябва да обърне по-голямо внимание при подбор на кандидатите студенти. Добре е епархийският архиепископ да попита енорийския свещеник какво представлява семейството на кандидата, защото той най-добре знае това. Не може сред кандидатите да има хора, чийто родители или дядо и баба не знаят вратата на енорийския си храм, той самият никога не е стъпвал в църква, кандидатства случайно, само защото не е молял да влезе в друг институт, да учи богословие, само за да стане студент, и то в София.

Бих могъл да посоча и други въпроси, и то актуални за служението на свещеника, но бих желал и други събрата да вземат повод от казаното от мен и да изкажат и своето становище: какви проблеми имат, какви трудности срещат, да Светият Синод да вземе мерки за тяхното преодоляване, защото и в миналото, и сега с първите трудности се сблъсква той – провинциалният енорийски свещеник.

Пропуснах може би най-важното: Може ли през четиригодишния курс в Богословския факултет преподавателът по литургия или пастирско богословие да не каже на мъжете – кандидат-свещеници, че когато свещеникът служи света Литургия, той не закузва и не пуши?

Ставрофорен иконом Христо ТЕНЕВ, Казанлък

Литургийният катехизис

Свикнали с векове да се осланяме за възпитанието на християнското семейство, кръстника, християнизираното общество и държава, ние сякаш още не сме осъзнали достатъчно, че има все по-малко християнски семейства, че все по-рядко са знаещите кръстници, а обществото по един или друг начин е изцяло антицърковно. Това е трагедия и на семейството, и на кръстника, и на обществото, но същевременно е трагичен кръст и за катихеза, осланяща се на основи, които са на път да престават да бъдат нейни, ако вече и не са престанали! Това осланяне на чудното и извор на нейната настояща трагична пасивност и най-вече – немощ. Например: обръщаме се

към родителите да изпращат децата си на вероучение. Резултатът е: повече обещания, отколкото деца. Оправдават се с натовареността на децата. И ние, и те се оправдаваме със страха от силата на този свят, без да съзнаваме, че това е едно от най-страшните свидетелства за поражение и отдалечаването от Озизи, Който победи света! Следователно, нямаме деца, защото нямаме семейство или сме на път да го загубим; нямаме семейство, защото нямаме енория като жива и животворна общност, литургична и молитвена; нямаме енория, защото нашата катихеза е изгубила своя изключен и всеобхватен динамизъм.

А защо го е изгубила – защото е престанала да се съоб-

ки гладни и жадни. Тогава какво ни остава – какво друго освен да преоткрисем себе си в Литургията, в която през всички етапи и промени Църквата е оставала онова, което винаги е била и в която винаги отново става онова, което трябва да бъде. Оттук Литургията с нейния съборен етос е била и остава мерило за целокупния исторически живот и действие на Църквата, а чрез това и мерило за църковната катихеза. Литургията е не само мерило на катихезата: тя самата е най-съвършената катихеза, която не само възпитва и просвещава, но и храни с хляба на живота. Ето защо всяка

истинска катихеза, трябва да бъде литургична и всяко истинско образование и възпитание – литургийно. Само когато целокупният светостайствен живот и действие на Църквата в света се върнат към Литургията и бъдат проникнати от Литургията, когато станат Литургия по мярката на това връщане в нея и произнавяне от нея, само тогава енорията ще бъде жива, молитвена и литургична общност, т. е. оеселена на света и вечно ка ас в променливата историческа структура на живота.

Из „Литургийната катихеза“ Митр. Амфилохий РАДОВИЧ

Божията Премъдрост и паметникът на нейната противоположност

Несвещеността на българите никога, никога не е имало толкова безспорно изражение, колкото в статуята, която столицната управа възнамерява да издигне (да не бъде!) в центъра на София.

Българската духовност и българската интелигенция са изправени пред небивало предизвикателство. Те трябва да докажат, че още ги има в България. Че още действат и могат да предпалят обществото от себепосрамване, от духовна и културна абдикация.

Никъде, никъде по света няма паметник, който да представя такава доказуема и разгърната невежественост. Тя е трикратно:

I. Историческия вярото тълкуване на името на древния храм (а оттам и на града) Света София е Христос-Премъдрост Божия. Това тълкуване се признава и подменя с едноименната светица София, както личи и от погрешната дата за празник на София (17 септември).

II. Образът на светицата София се десакрализира и подменя с античната богиня-покровителка на градовете Тихе (алегорична женска фигура с крокодишна корина), която упорстват да наричат „Света София“. В една традиционна християнска страна тази подмяна е светогатствена.

III. Образът на сердикиската Тихе в случая е лишен от присъщите си атрибути (жезъл и рог на изобилство), които са подменени с атрибути на богините Нике (лавров венец) и Атина Палада (сова). Кое то монументализира невежество и относно самата митология.

Ние, българите, често сме били обвинявани в невежество. Кому е нужно да вдигаме монумент в центъра на столицата ни, който нагледно да доказва правотата на обвинителите ни?

Знаменитата девета Причка Соломонова говори за Премъдростта, която си създала дом и излязла седмте му стълба. Този символ винаги е бил тълкуван от най-ранни християнски времена като предобраз на Спасителя: Божията Премъдрост е Бог Син, а седмте стълба са седмте дара на Светия Дух. На пръсти се броят съхранените изображения на тази рядка иконография – Христос-Премъдрост с даровете на Св. Дух (Марков манастир край Скопие, манастирът Морача в Черна гора и пр.).

България се славни с най-старото запазено подобно изображение – прекрасен стенопис от XIV век в Хрельовата кула на Рилския манастир.

Ще бъдем ли уникални с този първокласен образ на Божията Премъдрост, или искаме да бъдем единственни и с това, че сме вдигнали

монумент и на нейната противоположност?

Впрочем подобен противоположен образ е предвиден в същата тази девета Причка Соломонова:

„Жена безразсъдна, бибрива, е дупава и която нищо не разбира... вика мивувачите, които си взрват право по пътя: „който е дупава, да свърне тук“, и на малоумния казва: „крадна вода е сладка, и укрят хляб – приятен“. И той не знае, че там са мъртъвци и че поканите от нея са в дън президиума“ (9:13-18).

Сакаш паметник именно на тази „жена безразсъдна“ искат да издигнат в центъра на богоименния град София.

Но защо искат да го направят?

Не е за пари. Дори да има замесени някакви парични облиги, те в никакъв случай не са водещият фактор.

Не вярвам и да е заради някакъв преднамерен противохристиянски замисъл; целенасочена подмяна на Христа наред града, носещ Неговото име. Макар че на практика се получава точно това и макар че в окултни и псевдохристиянски среди и днес се среща „поклонение на божията София“ (срв. О. Серафим Роуз, „Православие и религията на бъдещето“, с. 280).

Получава се парадокс. Ако авторите на тази инициатива наистина вярват в това което изобразяват, значи те подменят християнството с езичество и нарушават първата от десетте Божии заповеди: „да нямаши други богове освен Мене“. Ако ли пък не вярват в божеството, което издигат на пиедестал, тогава защо правят статуята му?

Убедед съм обаче, че тук няма нито осмислено прикрито езичество, нито някаква законспирирана неософиология. Не само че няма дълбоко скрит антихристиянски замисъл, но няма *никакъв* дълбок замисъл. Няма същинска идея. Има обръкана смесца от понятия, образи и думи, изпразнени от съдържание: сова, лавров венец, мъдрост, вяра, надежда, любов.

Но за каква *мъдрост* можем да говорим, когато Божията Премъдрост (т. е. Бог Слово, т. е. Исус Христос) бива подменен?

За каква *вяра* – когато образът на Христа, в Когото вярваме, е подменен с образ на несъществуваща богиня-хибрид, в която *никой не вярва*. В нея не вярват нито скулпторът Чапкънов, който я изработва, нито кметът Софийски, който стои зад проекта.

За каква *надежда* – щом невежеството се е превърнало в духовна политика на българската столица.

За каква *любов* – освен любов към себе си.

Основният двигател на

целия този почин е тщеславието. Именно самолюбие то заслелява авторите на този „замисъл“ и ги кара да не осмислят критиката, да не искат да си признаят провала, да продължават да държат на почина – дори след доказването на неговата несъстоятелност. [...]

Грешат онези, които смятат, че евентуалното

Три изображения, които според православната традиция не са в противоречие със „София“ – Благовещение и Христос като Премъдрост Божия, и историческата личност св. мчца София заедно с нейните дъщери Вяра, Надежда и Любов

построяване на паметника ще сложи край на всякакви дискусии. Тъкмо напротив – тогава ще започне най-силният обществен отпор. [...]

Въпросът беше повдигнат официално и писмено още при първото обявяване на идеята в медитате – през лятото на 1998 г. Категорично мнение срещу въпросния невежествен паметник беше изразено – своеобразно! – и от Светия Синод на Българската православна църква, и от представителите на Богословския факултет на Софийския университет, и от ръководството на Софийската духовна семинария, и от Международната асоциация „Св. София – Премъдрост Божия“.

Министерството на културата (юли 2000 г.) предложи да се проведе *обществено обсъждане на идеята*, на което да бъдат поканени компетентни специалисти и да обсъдят доколко е смислена идеята за въпросния монумент. Единственият реален проблем, който действително следва да получи своето решение, е това *кой ще поеме отговорността за провала*.

Нещата са ясни: ако става дума само за умствен и духовен провал, тогава отговорността се поема чрез подаване на оставка.

Ако става дума за незаконни действия и евентуално разхищение на обществени средства в особено големи размери – тогава думата имат прокуратурата и съдът. Във всички случаи прищача за Паметника на

† Траянополски епископ ИЛАРИОН

Да следваме православната традиция

Известната инициатива на г-н кмета Софийски – да се постави статуя на св. мъченица София, майката на трите девойки мъченици Вяра, Надежда и Любов, ни дава повод да дадем някоя разяснение, свързани с това намерение, поначало благодарно.

Православната традиция отхвърля скулптурното изображение като напомнящо идолското ези-

чество. Относно конкретния случай дори в иконографията не е присто представянето на майката мъченица св. София сама без трите и дъщеря, пролези кръвта си за вярата Христова.

Трябва да се поясни, че името на столицата ни София не е свързано с мъченицата София. Древното име на града е Сердика –

Средец. Впоследствие приема името на църквата „Св. София“. Тази църква, построена през 7 в. на най-високото място от градския терен, е отобраз на църквата „Св. София“ в Цариград, издигната от византийския император Юстиниан, който е славянин, родом от софийските села. Църквата „Св. София“, превърната при нашеството на турците в джамия, е била катедрала на Византийската империя, наименувана „Св. София“ на Божията Премъдрост, която се разкрива в повестуването за св. Богоявление с архангелските благостие към св. Дева Мария. За това събитие се говори в св. евангелие от Лука (1:26-36).

В православната иконография този догмат е изразен в иконата или стенописа „Св. Благовещение“, при което Архангел Гавриил се явява на св. Дева Мария в Назарет по време на молитва и ѝ известява, че ще стане майка на Господа Исуса Христа. Затова от древност храмов празник на църквата „Св. София“ е Благовещение – 25 март. Впоследствие като втори празник на храма се въвежда и денят на св. мъченица София с трите и дъщеря – Вяра, Надежда и Любов. Ясно е, че по съвпадение гръцката дума „софия“, която означава *премъдрост* – в християнския догмат „Божията Премъдрост“, се свързва с името на мъченица София.

Мнението ни е, че ако г-н Софийски желае да ознамнува името на столицния град, то трябва да бъде с разкриване на високославната истина за името на града, което е и голяма чест за него, а именно, че този град носи името на „Великата великославна Божия Премъдрост“, за спасение на целия човешки род. Няма друг

град в света, който да носи това име „София“ с толкова велико религиозно спасително значение – „Божията Премъдрост“.

Нека остане определеното място как същото – просторният парк между Министерския съвет и Президентството. Но да се издигне молитвен кът, каквито има в други православни страни, не със статуя, а с иконо представяне на св. Дева Мария – св. Богородица в пълен ръст, в рамка от живи вечнозелени цветя като здравец, чимшир, бръшлян и други, с вечно пламтило кандило пред образа на иконата. Това ще бъде, наистина, един тайнствен молитвен кът с надпис – „Св. Богородица – Избраната Водителка имуща държава непобедима“ (от I кондак на акастиката към св. Богородица) – избяваща ни от всякакви бедни, за да я възпиеваме: „Радвай се, Невесто невестина“ или с надпис – „Св. Богородица – превъзхождаща премъдрите по разум“ (по II кондак от същия акастик).

Колкото за означаване почит към мъченица св. София, напомняща втория храмов празник на църквата „Св. София“ – 17 септември, по желанието на г-н Софийски може да се изваде от мрамор един комплекс на св. мъченица София, закриляща трите си дъщери – Вяра, Надежда и Любов, представени в иконо изображение, и да се постави в градинката пред църквата „Св. София“ или на южната ѝ страна срещу алеята, водеща към храм-паметника „Св. Александър Невски“. Всичко това би било едно прекрасно паметно означаване на юбилейната 2000 година.

Трябва да бъде проето „преименуване“, нито пък „преработена“. Не може да кажем, че същата статуя, която досега беше „на *Св. София*“, изведнъж ще стане на *някой друг*. Още по-нелепо би било да започнем да махаме неуместните ѝ атрибути – например совата и лавровия венец – за да я пригледим към образа на сердикиката Тихе...

Следва да се проведе *обществено обсъждане* – в Министерството на културата – вследствие на което може да се мисли за обявяване на *национален конкурс* за съставяне на паметник, който да бъде издигнат на това място.

И дали вече не е дошло времето за България да израсне до усвояването на своето римско и раннохристиянско наследство. И да вдигне на това място паметник на един от най-великите наши съзградни – св. цар Константин Велики с неговата знаменителна крилата фраза-благословия „Сердика е моят Рим“.

Георги ТОДОРОВ (свещрания)

Георги ТОДОРОВ (свещрания)

Георги ТОДОРОВ (свещрания)

Християнството на атеизма

От стр. 1

откри своя „духовен водач“ – Ванга. Тя доказва на войнстващите атеисти, че има духовен свят, който влияе дори на тях. И те повярваха. За съжаление вярата им не успя да излезе от сферата на невидимото, но все по-осезаемо демонично влияние...

Точно тогава се засили и влечението към мистиката на източните религии. Окултизмът, заразил конюнктурната интелектуална върхушка, започна да се усеща дори в официални изяви – в чествания и народни празненства, а най-вече в изкуството.

Атеизмът значително стесни обхвата си. Той продължи да бъде груб и войнствал срещу истинската православна християнска духовност, но стана много по-приветлив към духовността и традициите изобщо – в това число и хрис-

тиянските. Получи се нещо, което бихме могли да определим като „романтичен атеизъм“.

Той намери своето най-ярко отражение в киноталитарното изкуство. Много интересно явление – без съмнение, за изкуствоведите, но най-вече от духовна гледна точка.

Социализмът отстъпи място на социализма. Там имаше всичко: езически богуни и богове, митологии, разгятия (без Христос), мадонни (без св. Богородица), елементи от икони, сюжети от приказки, коледари, батални сцени, въоръжени борби, героично настояще, народни носии, плодни дървета, напрачени девойки, аскети без ореоли и бойци с нимбове. Всичко. И всяко нещо имаше своя символическа смисъл, който в края на краищата водеше до един-единствен резултат:

романтично безбожие с декоративни елементи на християнство, с приятно интелектуално обаяние и с неосъзнато, но много силно идолопоклоннически инстинкт.

Едно от върховете постижения на това мрачно явление беше т. нар. патриаршеска църква в Царевец, изписана от Теофан Соколов. А т. нар. църква на Ванга беше финалното обобщение на цяло поколение интелектуалци, които останаха в еднаква степен верни на два порива в душите си – атеизма и окултизма.

Разбира се, тук няма достатъчно място, за да описваме безбройните „мадонни“ и „пшети“, тайни изпращания и посещавания на синове-партизани, клетвени революционни събрания и т. н. Главното е, че в символната система на този нов специфичен атеизъм

беше отредено място и за християнството. Точно, то беше експлоатирано като „визия“ и дори като понятие. Имаше място и за възкресението – когато е „от пепелта на революцията“, и за кръста – когато е кръстосан с пистолет, и за евангелието – когато го ползва Левски...

Тези времена политически отминаха, но в духовната сфера нещата се менят по-бавно. Там материалистът се ориентира по-трудно, защото не може да види и да пише.

Социализмът си остана и като дух, а и като изразни средства. Темите и сюжетите може да са по-различни, може да са даже църковни, но това не променя особено нещата. Това, че естрадните певци започнаха да правят клипове си в църкви, нищо не означава. Атеизмът, за разлика от истинската вя-

Т. нар. „Св. София“, автор Георги Чапкънов. Една късна, но много типична проява на стила „социализъм“ с християнска насоченост. Излязо подходяща за художествения ансамбъл на ИДК – със или без „света“.

ра, често си мени лицата. Вгледайте се добре и в новата статуя „Св. София“, замислена да бъде „символ и покровител“ на столицата ни. Скоро тя достойно ще замени паметника на Лени. Не по сюжет. По дух.

Ангел ВЕЛИЧКОВ

ДОСТОЙНИ АРХИЕРЕИ ОТ МИНАЛОТО

Скопски митрополит Теодосий

74 години от блажената му кончина

Митрополит Теодосий е една изключително интересна и малко позната личност в историята на Българската православна църква. Той взема

Скопски митрополит Теодосий

сещението си там бащата на Васил, о. Илия Гоголанов, отправил горещи молитви към Бога за прогледането на своя син, като дал обет, че ще посвети живота на детето си на Бога и светата Църква, ако то получи изцеление. Не след дълго чудото станало и малкият Васил наистина прогледнал за пръв път в живота си. През 1860 г. баща му го завел отново в манастира „Св. Иоан Предтеча“, като според обещанието си го оставил

йеродияконски чин от тогавашния Мелнишки епископ, а впоследствие Херцеговински митрополит Прокхий. В манастира о. Теодосий служел на гръцки език, но когато идвали много българи, игуменът му разрешавал да служи и на славянски език.

През 1864 г. неговото смирение и усърдие били възградени и йеродиякон Теодосий бил ръкоположен в йеромонашески чин и назначен за председател на една от манастирските църкви в град Серес, както и за председател на Серската община, но с условие да следва в Серската Гръцка класическа гимназия на манастирски средства. В гр. Серес йеромонах Теодосий се запознал със сръбския археолог Стефан Веркович, който доброволно снабдявал селските храмове безплатно със славянски богослужбени книги. Отец Теодосий с особено старание помагал на Веркович за събирането и записването на български и помашки народни песни от Неврокопско и Родопите. През 1865 г. по желание на Херцеговински митрополит Прокхий йеромонах Теодосий, незавършил все още гимназиалното си образование, с разрешение на манастира заминал за Херцеговина, където бил назначен за протосингел. Напускаяки Сърбия по политически причини, през 1869 г. йеромонах Теодосий бил назначен за игумен на Кричимския манастир „Св. Врач“, където останал до 1875 г. и където често бил посещаван от Васил Левски. През 1875

г. бил повикан в Екзархията в Цариград, където по решение на Св. Синод бил възведен в архимандритско достойнство и изпратен в град Ниш, като помощник на престарелия Нишки митрополит Виктор. През 1876 г. архимандрит Теодосий напуснал гр. Ниш, който бил превзет от сръбски войски, и се завърнал в родното си село. Повикан от Екзарх Йосиф в Цариград, на 28.03.1877 г. отец Теодосий заминал за Екзархията. Със султанско ираде същият бил назначен за екзархийски намесник заедно с 6 души светски лица, членове на смесения съвет при Българската екзархия. От 20.01.1880 до 06.01.1885 г. архимандрит Теодосий бил временен капучея (представител на Екзархията пред Високата порта) в Цариград, като за кратко изпълнявал длъжността архиепископски намесник в Лозенград. По своя инициатива той наредил във всички църкви в Лозенград да се проповядва словото Божие след неделната св. Литургия за духовно ограмотяване на християните. На 10.01.1885 г. архимандрит Теодосий е избран и хиротонисан за Скопски митрополит, какъвто остава до 1890 г., когато поради възрешно-църковни недоразумения напуснал този пост и се прибрал в България. От 1892 до 1897 г. митрополит Теодосий е викарий на вече немощния Пловдивски митрополит Наталиа, а по време на Първата световна война за кратко е и управляващ Гюмюрджинската епархия. От 1906 г. митропо-

РЕЧНИК

За произхода и значението на думата „милениум“

Думата „милениум“ по произход е латинска (лат. *millennium*). Тя е сложено име (лат. *nomem compositum*), образувано чрез съединяване на две основи – на числителното име *mille* „хиляда“ и на съществителното нарицателно име *annus* „година“. При това гласната *a* от думата *annus* според фонетичните закони на латинския език преминава в *e*, тъй като се оказва в затворена средисловна сричка, срв. напр. *scando* „изкачвам се, издигам се“ и *descendo* „спускам се“, *factus* „направен, приготвен“ и *confectus* „довършен, свършен“. Следователно чуждицата „милениум“ има точно съответствие в съвременния български книжовен език – хилядолетие.

В латинския език има и други сложни имена, образувани чрез съединяване на две основи (на числително и на съществително име), напр. *biennium* „две години, двегодишен срок“ (от лат. *his* „два пъти“ и *annus*), *triennium* „срок от три години, тригодишен“ (от лат. *tres* „три“ и *annus*), *quinquennium* „петгодишна, петилетие“ (от лат. *quinque* „пет“ и *annus*) и т. н. Този вид думи обаче в латинския език е представен сравнително по-слабо. Латинската дума „милениум“ е заета не само в нашия език, но и в други езици, примерно в сръбскохърватски (*миленијум*) и в английски (*millennium*). В тези два езика тя също така означава „хилядолетие“.

Иво БРАТАНОВ

дейно участие в църковно-обществения живот по време на своето служение.

Светското име на митрополит Теодосий е Васил Илиев Гоголанов. Роден е на 07.01.1846 г. в село Търлис, Неврокопско, в семейството на енорийския свещеник иконом Илия Гоголанов. Майка му, Калина, била родом от село Горно-Броди, Серско. Интересен факт от живота на дядо Теодосий е, че той се ражда напълно слеп. Никакви медицински средства по това време не са били в състояние да му помогнат. През 1858 г., едва навършил дванадесетгодишна възраст, малкият Васил заедно със своите родители отива на поклонение в манастира „Св. Иоан Предтеча“, недалеч от гр. Серес. По време на по-

там. По това време игумен на манастира бил монах Теодосий, който също бил родом от село Търлис, а заедно с това и роднина на семейство Гоголанови. В манастира имало около 80 монаси българи и гърци. Братята приели малкия Васил много радушно и веднага го записали в манастирското килийно училище, което разполагало с богата библиотека. Преди да отиде в манастира, Васил завършил с успех българското училище в родното си село и тук, в манастира, с голямо желание започнал да изучава старогръцки език.

Затвърдил вярата си и верен на обета, през 1862 г. на 16-годишна възраст Васил е постриган в монашество с името Теодосий и ръкоположен в

лит Теодосий е освободен от всякакви административни задължения и живее на покой в гр. София.

През по-голямата част от времето си той се занимава предимно с книжовна дейност, като издава книгите – „Наръчник на православния свещеник за брака“, „Два трактата за душата и Бога“, „Архиепископски молитвословник на славянски“, „За християнския брак и средствата“, „Психология“ „Литургияка“. „Свещена история на Ветхия и Новия Завет“, като работи също и върху гръцки преводи на съчинения от автори като Скалуни, Фарар, Милтон, Шатобриан, Вергилий, Епиктет и др. Той владее перфектно старогръцки, новогръцки и сръбски език. За своята научна дейност на

09.01.1909 г. митрополит Теодосий е избран за редовен член на Философско-обществения клон при Българската академия на науките, въпреки че няма висше образование. Още приживе той подарява цялата си библиотека, съдържаща гръцки, френски, латински и други книги, на Богословския факултет в София и други 100 тома на Рилския манастир. През целия си живот дядо Теодосий се проявява като много смирен, строг и ученолюбив архиепископ, достоен пастир и църковен писател. През последните години от живота си той живее в сградата на Богословския факултет в София, където на 01.02.1926 г. предава Богу дух. Погребан е в София.

Борис ЦАЦОВ

В търсене на свръхестественото

От стр. 1

Днес святията е обект на най-страшни суеверия, до това да снижаваш Кръста до един обикновен идол. Някои стигат до крайности в намеренията си и обикновено след две-три безсъпни нощи, прекарани там, получават видения. Можем да си представим от какъв характер са.

Не отричаме обаче, че чудеса се извършват. Истински чудеса на Божията любов и милост, които неведнъж са променили съдбата на отделни хора. Така и до днес се говори за чудесното изцеление от рак на една еврейка, която след случилото се приема св. Кръщение и днес е ревностна християнка. Именно подобни свидетелства потвърждават, че Божиите чудеса нямат масов, сензационен характер, а са насочени към личността винаги съобразно Божия промисъл за тяхното спасение.

Защо днес Бог не извършва чудеса, както в древността, така че да повярват мнозина и да се спасят?

Една от причините е ораждането на человечеството през последните столетия. Ние сме свидетели на действителни чудеса в науката. С ускорени темпове, и все пак никак неусетно, чудото навлезе в нашето ежедневие и го направлява. Днес притежаваме и се възползваме от чудеса на

технологии, без да съзнаваме, че само столетие назад те са били немислими. Според гръцкия професор по богословие Христос Янарас характерно за съвременния човек е, че лесно се поддава на гордостта и започва да приписва на науката и на себе си тези блага, които по-рано той дълго и безуспешно е опитвал да измолди от Бога, както и увереността, че ако нашите проблеми все още не са решени, то това ще стане в най-близко бъдеще, като имаме предвид високите темпове на научния прогрес. Действително човекът днес е натрупал знания и способности, които му позволяват не само да се справи със смъртоносни болести, но и да програмира генетично зараждащи се живот. И ако нашите прадеди строят Вавилонската кула, за да дадат материален израз на липсата на любов към Бога, днес човешкият дух, изпълнен с гордост, се съревновава с Творца, оспорвайки Неговото творческо начало.

Какво е общото между двете толкова противоположни на пръв поглед явления – суеверието и вярата във всемогъществуващото в науката. Последната претендира, че е наднявала невежеството на първата. Това, което ги обединява е общият корен, от който израстват – egoизма, гордостта и липсата на вяра и лю-

бов в истинския Бог.

Когато любовта отслабва, неусетно се вмъква грехът, който подобно на раковите клетки неусетно поразява духовните сили, и по-късно, когато открием симптомите му, метастази са обхванали сетивата, които закръпват за Божиите чудеса, а религиозното чувство и воля се израждат. „Вездесъщата“ наука все още не е открила лекарство срещу смъртоносния рак. Докато за болната душа според св. Симеон Нови Богослов има само едно лекарство – благодатта на Светия Дух. Тази възраждаща, обновяваща нашата плът благодат се дава в църковните тайнства, чрез които вкуваме плодотвора на вечния живот и спасение.

Именно грехът е замъглил нашия усет за това постоянно, несекващо чудо на Божията любов към човека, което стана възможно благодарение кръстната смърт на Спасителя. Богочовекът Христос в разговора със Самаритянка нарече Себе Си „жива вода“. Всеки, който пие от нея, няма да жаднее, защото „водата, която му дам, ще стане в него извор с вода, който тече в живот вечен“ (Йоан 4:14). В светлото тайнство Евхаристия не вкуваме от тази „жива вода“ и не изпитваме духовен глад за други чудеса.

Мария ИВАНОВА

Из „Дневник на монаха“

Молшвенното напрежение е не само безбрежно, но и лековито, но само при смирение. Тогава Господ отваря сърцето на молещия се и облекчава молшвенния труд, като разширява сърцето. При мен това не се получава заради моята самонадеяност.

Веднага, щом като се смирих сърдечно и почувствах собствената си нищета, Господ побърза със своето богатство от благодати към мене, недостойния. Той вложи в мен мисълта да прочета мъкованията на св. ап. Павел от епископ Теофан Затворник и Сам отвори сърцето ми за възприемане на божественния закон.

Когато започнах да се моля да ми се открие някакво непознато място от Св. Писание, Господ понякога в сища ден ми даваше отговор. Взимайки като че ли случайно за четене първата ми попаднала книга, аз намирах в нея изчерпателен отговор на личните ми недоумения. Преди времето на сърдечното ми обръщане аз много се напрегах, за да изпънявам Исусовата молитва и молшвенните правди. По-далече от главата ми молитвата тогава не стигаше. Гор-

достта затваряше сърцето за приемане лъчите на Божията благодат. По време на болестта ми Господ ме наведе на мисълта да прочета съчинението на отец Йоан Кронцадски „Моят живот в Христа“. Кронцадският напът, по гадената му благодат Божия, разкри пред мен истината, че както при четенето на Св. Писание, така и при молитвата Божията сила се дава само на смирените. И аз започнах да призовавам Светия Дух преди всяка молитва и преди всяко книжно занимание използвах своето нищожество пред Господа.

Бог в моята немощ по чуден начин яви Своята непостижима сила. Той отвори и отваря сърцето с благодат преди молитва и четене на Писанието, предпазва човешкия мозък от прегреванията болест преумора и докосва истините на Писанието до жадуващото за истините сърце. Същност истински Писанието се чете със силата и озареността си. Действително и за молитвата, за произнасянето на всяка дума от нея със сила, трябва чудо – напътието на Светия Дух. Как ми се иска винаги да се моля с думите на пророк Давид: „Благословен еси, Господи, научи мя

оправданнем твоим“.

Изключително към Божието действие трябва да се отнесат такива вътрешни състояния, когато душата се изпълва с мир и благодушие при безизходно-печални външни обстоятелства. Дело на Божия промисъл е да разполага сърцата на околните към този или онзи човек, да ги кара да оказват действена помощ на някого в нужда, да повдига на самоотвержена готовност и смелост, даже на жертви заради ползата на нещастните. Всички тези знаци на промишлеността си свше съм изпитал от собствен опит и се утешавам, че Бог не ме е забравил, че не съм Му чужд. Ето защо ми се иска и във външните отношения да се опирам неизменно не на човешка поддръжка и сила, а на тайния покров на Вездесъщия Бог и Спасител. Творецът излива върху всеки човек еднаква любов. И безпросветно-скръбно се чувстват само тези, които сами се изпъняват от огаеността на божествената любов, не искат да признаят Бога и се obligат повече на своя разум, опит, дарованост и сила.

Архим. ВЕНИАМИН

ВЪПРОСИ И ОТГОВОРИ

Старецът Паусий Амонски разговаря с духовните си чега

– Отче, защо св. Кирил Йерусалимски казва, че мъчениците на последните времена ще са „мъченици повече от всички други“?

– Защото в миналото е имало висока нравственост. В наше време липсват примерите – говоря за Църквата и за монашеството. Днес се умножиха думите и книгите, а намаляха житията. Единственото, което правим, е да се възхищаваме на светите подвижници на нашата Църква, без да съзнаваме колко усилия са положили. Защото самите ние не полагаме усилия, та да можем да разберем техните, да ги обикнем и от любов към добродетелта да се опитаме да им подражаваме. Благият Бог, естествено, ще вземе предвид времето и епохата, в които живеем, и ще изисква съответното. Ако поне малко се подвизаваме, ще се увеличат с поголеми венци от древните.

– Отче, някои казват: „Нима само днес грехи съществуват? А в древния Рим какво е било!“

– Но в Рим били езичници. И това, което казва апостол Павел (Рим. 1:24-32), се отнасяло за езичниците, които се кръстили, но имали лоши навици. Да не вземаме за пример само упадъка на всяка епоха. Днес превърнаха греха в мода. Видяш, православен народ сме, а в какво състояние се намираме! Какво остава за другите! Лошото е, че тъй като грехът е на мода, съвременните хора като видят някой да не върви с тях по общото течение, не съгласяват, поне малко с благочестива, веднага го наричат назадничав и старомоден. Тези хора считат

за обида нежеланието да вършат грехове, а греха хвалят като прогресивен. Това е най-лошото от всичко. Ако днешните живещи в грях хора поне признават, че Господ ще ще да ги помилва. Но те оправдават неоправдаемото, възхваляват греха. Това е най-голямата хула срещу Светия Дух – да наричат греха прогрес, а добродетелта – назадничавост. Затова голяма е наградата, голяма е славата на тези, които се подвизават в този свят и пазят чиста живота си.

– Колко е добре, че Бог не ни изоставя. Днешния свят благият Господ Бог го пази с две ръце – а в миналото само с едната. Днес човек живее сред толкова опасности, че Господ го пази както майка пази неръстното си дете. Сега Христос, Богородица, светците ни помагат много повече, но ние не го разбираме. Къде шеше да бъде светът днес, ако не помагаша! Множеството от хората вземат лекарства и са в едно състояние... Един алкохолник, друг отчаян, трети замаян, друг от болки недоставя. И всички тези хора карат коли, мотори, вършат опасни дейности, работят с опасни машини. В състояние ли са всички те да шофират? Колко народ може да се осакати. Как ни пази Господ и как не разбираме това!

– Отче, разсъдъкът ми казва, че дяволът, особено в наши дни, е много силен.

– Дяволът има злоба и ненавист, не сила. Любовта на Бога е всепобедна. Сатаната се опитва да се покаже всемогъщ, но не успява. Изглежда силен, но всъщност е немощен. Много от катастрофите му планове се провалят, още преди да са започнали да се осъществяват. Би ли оста-

вил един добър баша някакви хулигани да бият десата му?

– Познава ли, отче, дяволът сърцата ни?

– Само това остава, да познава и сърцата ни! Само Господ е сърцеведец и само на Божия хора, и то в някои случаи, за наше добро. Той открива тайните на сърцето ни. Бесовите знаят лукавствата и злостите, които се подхранват от тях, но не знаят добрите ни помисли. Само опитността ни мога да предугадават някои неща, но и в този случай често се лъжат. А когато Господ не им позволи да узнаят и това малко, те се обръкват съвсем – защото тъмен е дяволът и няма никаква прозорливост у него!!!

– Отче, лошо ли е да желая нещето сърцето ти?

– Не, сърдечното желание не е нещо лошо само по себе си. Но когато неща, били те и негреховни, вземат част от сърцето ми, те смаяват любовта ми към Христа. Това желание е вече лошо, защото врагът пречупва любовта ми към Христа. Когато желая неща полезно, една книга например, и тя взема част от сърцето ми, това е лошо. Книгата ли ще желая, или за Христа ще копнея? Всяко желание, колкото добро и да изглежда, не е по-добро от това да копнееш за Христос и пресветата Богородица. Когато дам сърцето си на Бога, Бог е силен да ми Се отладе Целият. Господ желае сърцето на човека: „Дай ми, чедо, сърцето си!“ Ако човек Му даде сърцето си, след това Господ ще му даде всичко, което сърцето му обича, стига то да не му вреди.

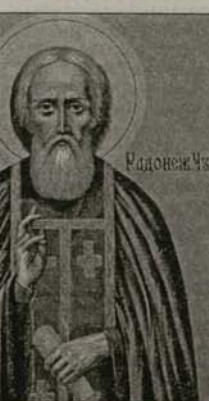
Преп. Сергей Радонежски

Преподобният Сергей се родил в Ростов през 1313 г. в семейството на благочестиви бояри Кирил и Мария. Имел му било Вартоломей. От дете се упражнявал в подвига на благочестието, съблюдавал строго въздръжане, странял от детските игри и развлечения и пребивавал в молитва. След смъртта на родителите си той дал част от своето наследство на братята си, а самият той приел пострижение. Потърсил уединение дълбоко в гората и там се подвизавал. Скоро около него започнали да се събират иноци, желаящи да служат на Господ. Те били приети с обич от преподобния Сергей. Така била основана Троицката лавра. Преподобният

Сергий бил игумен на обителта и със своя добродетелен живот давал пример на своите братя. За светия живот и подвизи Бог го удостоил с дар на прозорливост и чудотворство. Преп. Сергей благословил и окуражил княз Димитрий във войната с татарите.

Предал Богу дух през 1391 г.

Според преданието иконата на преподобния Сергей Радонежски е из-

писана от негов ученик в годината на откриването на светите му мощи, намиращи се в църквата на Новгородския архиепископски дом.

Иподяконското служение

Настоящата статия пиша в отговор на желанието на студент по Богословие да му поясня в какво се състои иподяконското служение.

Според изискванията на свещенческото служение и съгласно каноните свещеникът не бива сам да си прислужва в св. олтар по време на св. Литургия. Това е задължение на иподяконите или ако няма такива – на клисая.

Иподяконът, който ще рече поддяконът или помощник-дяконът, се въвежда в това служение не чрез ръкоположение, при което молитвено се призовава Божията благодат, а чрез хиротесия – ръкопоставяне или благословение. Това е всъщност молитва за четец и певец в църквата. А молитвата за иподяконството обикновено се произнася преди самото ръкоположение в дяконски чин. Обаче приелите пострижение за четци и певци се наричат по традиция иподякони, защото в действителност изпълняват иподяконската длъжност.

Кои могат да бъдат въведени в това високо благословено служение? Това са възрастните благочестиви младежи, а и по-възрастни, имащи страх Божий и ревностно желание да служат в храма. Необходимо е кандидатът да е добре познат или да е препоръчан от енорийския или свещеник или друг духовник. Него архиепископ пострива по установения чин. В молитвата при „Поставяне четец и певец“ се подчертава високото значение на това, на пръв поглед обикновено служение, като се казва: „Господи, Боже Ведържителю, избири тоя Твой раб и го освети; и дай му с всяка премъдрост и разум да се поучава от Твоите Божествени слова и да четее и го запази в непорочно живесене.“ И в поучителното наставление

към новопостригания се казва: „Влизай в Твои дом, Господи, за да се поклоня на светия Твой храм.“ А когато влиза в св. олтар като в най-своято място, редно е да се прекрести и целуне олтарните врати. Когато влезе в св. олтар, трябва благоговейно да пристъпи към св. престол, да направи поклон, без да целува и да се докосва до него, което е право на дякона и свещенослужителите; отдръпва се встрани и взима благословение от свещеника. В св. олтар, когато преминава от едната на другата страна на св. престол, винаги трябва да минава през горното място – абсидата над св. престол, никога пред него.

По време на богослужението иподяконът подава на определените моменти кандилина с горещ тамян, подрежда светилници и кандила, без намиращите се на св. престол. По време на св. Литургия при Малкия вход носи отпред светилника, с което символизира светилната на поведата на св. Йоан Предтеча за идването на Господа Исуса Христа. При Великия вход носи напред светилника и кандилина и ако не е сам, а има и други иподякони, носят рипци и металически кръст и с това се напомня Голготската сцена. При разните треби иподяконът подпомага свещеника и с четене и пение на клисая, ако има нужната подготовка. Помага и на клисая и дякона при подреждане на ризница с одежди и почитване на храма.

със страх Божий и да пръска духовна светлина съгласно думите на Господа Исуса Христа: „Тъй да светне пред човеште светлината ви, та да видят добрите ви дела и да прославят Небесния ваш Отец“ (Мат. 5:16).

Новопостриганият се облича в богослужебна одежда – широко разкрито дреха и се пръснава с орар – дълга платнена лента, символизираща ангелски криле, с която се притяга на кръст през гърба и отпред на гърдите. Това облекло подчертава високото съзнание, че служението му в храма е ангелско.

Иподяконът при влизане в храма трябва да си

припомня молитвените слова: „Влизай в Твои дом, Господи, за да се поклоня на светия Твой храм.“ А когато влиза в св. олтар като в най-своято място, редно е да се прекрести и целуне олтарните врати. Когато влезе в св. олтар, трябва благоговейно да пристъпи към св. престол, да направи поклон, без да целува и да се докосва до него, което е право на дякона и свещенослужителите; отдръпва се встрани и взима благословение от свещеника. В св. олтар, когато преминава от едната на другата страна на св. престол, винаги трябва да минава през горното място – абсидата над св. престол, никога пред него.

По време на богослужението иподяконът подава на определените моменти кандилина с горещ тамян, подрежда светилници и кандила, без намиращите се на св. престол. По време на св. Литургия при Малкия вход носи отпред светилника, с което символизира светилната на поведата на св. Йоан Предтеча за идването на Господа Исуса Христа. При Великия вход носи напред светилника и кандилина и ако не е сам, а има и други иподякони, носят рипци и металически кръст и с това се напомня Голготската сцена. При разните треби иподяконът подпомага свещеника и с четене и пение на клисая, ако има нужната подготовка. Помага и на клисая и дякона при подреждане на ризница с одежди и почитване на храма.

Накрая трябва да се каже, че иподяконът се е посветил в служение на Църквата. Затова според силите си трябва да се старее да бъде изряден в поведението и постъпки, да не забравя, че трябва да бъде и образец на благочестие, за да бъде Божие благословение винаги над него.

† Траянополски епископ ИЛАРИОН

Децата и монашеството

Учувашо е, че някои родители християни се отнасят отрицателно към желанието на своите собствени деца да станат монаси или монахини. Когато чуем такава желанието от малко дете, не бива да го отхвърляме като гетска приумица, за да не съгрезим против призоваващия Бог. От друга страна, не следва да считаме желанието, изразено в ранно детство, за обвързващо; трябва да изчакаме личното и зряло решение по-късно. Много е лошо да се подиграваме на детето, което иска да стане монах или монахиня, или да го разубеждаваме, или да разказваме на другите. Трябва да го посъветваме да се моли в сърцето си и да чака.

Малко от децата, които посещават нашия манастир, ще приемат монашество. Ако нашите деца не виждат у дома си добър пример как да живеят в Христа в света, те ще израстат социално ощетенени – ще имат трудности при избора на партньор за брак. Св. Йоан Златоуст пише: „Не ти казвам да отклоняваш (си на си) от брака, да го изпращаш в пустинята, да го подготвиш за монашески живот. Бих пожелал и пламенно желая такъв живот на всеки, но понеже изглежда тежък, не мога да го налагам. По-скоро казвам: възпитай войн Христов и го научи да има, живеешки в света, страх Божий от млади години.“

Монахиня МАГДАЛИНА

ОТЗВИ

„С Господа Бога всичко е възможно...“

Това са думите, които схигумения Мария Дохторова изрича в отговор на съмненията, че ще справи сама в трудния път. Но тя не е сама – тя е с Бога... Силната ѝ вяра, необикновената ѝ упоритост в следването пътя на доброто оставят трайна следа в сърцата и паметта на нейни послушници и следовници. Но книги като тази на Макариополски епископ Гаврил ни убеждават, че стига само добрата памет, не е достатъчно доброто чувство – нужни са търпението и волята, надеждата, че като прославяме подвижите на духовно извисения човек, ние утвърждаваме вратата в доброто и го правим достойни и пример за мнозина.

Често пъти един духовен пример може да остане невидян и недооценен. Лениостта, а често и нежеланието стават помощници на исмарата и небла-

годарността към доброто и красивото в нашия живот, изпълнен с греховност. Книгата на епископ Гаврил сама е пример как след-

ва да се отнасяме към животворещите богоугодни дела на свети люде. „Схигумения Мария“ не може да бъде отнесена към агиографската литература по простата причина, че не представя житие на канонизиран светец. Но е безспорен образец за това как може да бъде разказана живо и художествено една

житийска история, мъките и страданията в които ни изпълват с уважение и почит. Съдбата на схигумения Мария Дохторова извиква у читателя не само съчувствие, но съчастие. И за това има принос изключително топлият портрет, който авторът рисува. Живият език, енергичният слог допринасят да възприемем написаното не умозрително, но емоционално и сърдечно. Особена стойност придобива книгата с писмата на монахинята до блаженочившия Левкийски епископ Партений (1907-1982). Това е и духовното средоточие, в което се пресичат две сродни души: на автора и на неговата духовна майка. Следването на общия духовен пример е и необновеното послание на тази книга с внушение да следваме доброто и да го предаваме като завет на идните поколения...
Константин ЕЛЕНКОВ

БЪЛГАРСКА ПАТРИАРХАТ • СВ. СИНОД • СИНОДАЛНО ИЗДАТЕЛСТВО НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА

1. Богослужебна прослава на преподобния наш отец Димитрий Басарбоски
Цена: 1,50 лв.

2. Схигумения Мария Макариополски епископ Гаврил
Цена: 1,60 лв.

3. Божествена Литургия на св. Йоан Златоуст
Синодално издателство
Цена: 2,00 лв.

4. Молитвеник за деца и родители
Синодално издателство
Цена: 2,00 лв.

Освен цената на избраните книги читателите заплащат и пощенските разходи: за 1-2 книги - 0,70 лв.; 3-4 - 0,90 лв.; 5 до 8 - 1,10 лв.; 9 до 15 - 1,60 лв.; 16 до 20 - 2,20 лв.; 21 до 24 - 3,00 лв.; 25 до 32 - 3,60 лв.

Начин на плащане чрез пощенски запис
Моля, изписвайте четливо пълния адрес на Синодално издателство:

София 1090, ул. „Оборище“ № 4

Изпращайте на адреса на издателството попълнения талон за заявка с приложена квитанция от пощенския запис.

Редакцията не носи отговорност за пари, изпратени в плък.

Една полезна карта

Издание на картата „Манастирите в България“, подкрепено от фондация „Корона и кръст“ е осъществено с благословението на Негово Светейшество Българския патриарх Максим и съдействието на архиепископа на Светия Синод на БПЦ.

Посочени са всички манастири на територията на страната с кратки сведения за годините на основаване, храмовия празник и съвременното им състояние.

За поръчки:
Тел. 987-60-74

КАРТОГРАФИЯ БООД

МАНАСТИРИТЕ В БЪЛГАРИЯ

THE MONASTERIES IN BULGARIA

ТАЛОН ЗА ЗАЯВКА

Посочете номера и броя на избраните книги:

Име .....

Презиме .....

Фамилия .....

гр./с..... п. код ... обл.....

ж.к./ул..... № ... бл. ... вх. ап.....

тел: .....

(Моля, попълвайте четливо с печатни букви)

Из християнската история на гр. Пловдив

От древност пътешественици, историци, географи, поети и писатели са се възхищавали от Пловдив. Възпявали са седемте хълма, около които е разположен града, р. Марица, плодородното Тракийско поле, Родопска планина и Средногорите и войниците от местния легион. Според църковното предание ученикът на св. ап. Павел, св. ап. Ерм (вж. Рим. 16:14), пръв благовестил за Христа в Пловдив и неговите околности. При това той не само посял семената на вярата, но основал и християнска община, на която станал пръв епископ. Тя се запазила дори в годините на най-жестоки гонения срещу християните. Сведения за нея дава житието на св. Александър Римски, преведен през града на път към мястото на мъченическата си смърт по време на последното гонение при император Диоклециан (286-305). В житието се казва: „Повечето от Тримонциум са християни, дори и първите в града“.

При същото гонение и Пловдивската раннохристиянска община дава мъченици на вярата. Това били

37 войници (в исторически документи са 38, защото към тях се прибавя и св. Дионисий Ставнишки) от римския легион в града. Известни са имената на двама от тях, св. Севериан и св. Мемно, които били родени в Пловдив. След Миланския едикт

313 г. Пловдивската раннохристиянска община дава мъченици на вярата. Това били 37 войници (в исторически документи са 38, защото към тях се прибавя и св. Дионисий Ставнишки) от римския легион в града. Известни са имената на двама от тях, св. Севериан и св. Мемно, които били родени в Пловдив. След Миланския едикт

313 г. Пловдивската раннохристиянска община дава мъченици на вярата. Това били 37 войници (в исторически документи са 38, защото към тях се прибавя и св. Дионисий Ставнишки) от римския легион в града. Известни са имената на двама от тях, св. Севериан и св. Мемно, които били родени в Пловдив. След Миланския едикт

313 г. Пловдивската раннохристиянска община дава мъченици на вярата. Това били 37 войници (в исторически документи са 38, защото към тях се прибавя и св. Дионисий Ставнишки) от римския легион в града. Известни са имената на двама от тях, св. Севериан и св. Мемно, които били родени в Пловдив. След Миланския едикт

Църквата „Св. Константин и Елена“, под чието основие са намерени останки от раннохристиянски храм

Свещ. Тръпко, полага грижи за манастира „Св. Константин и Елена“, пред св. обитея, 1938 г.

на проповед, Пловдив – тогава Тримонциум, бил главен град на римската провинция Тракия, ползващ се с известна автономия. Пълното покоряване на града и провинцията от Рим станало от император Клавдий през 46 г. сл. Р. Хр. Основна част от населението му били траки (одриски и беси), а римляните

били главно в администрацията и войниците от местния легион.

на император Константин Велики, издаден през 312 г., чрез който християнството е обявено за разрешена религия, на мястото на мъченическата им смърт бил издигнат храм. Когато през 447 г. хуните на Атила превзели Пловдив, храмът бил разрушен. Възстановен бил от император Юстиниан Велики (527-565), но ве-

че посветен на св. Константин и Елена.

Първи официални исторически сведения за учредяване на Пловдивска раннохристиянска митрополия намираме у гръцкия историк Теофил от IV в. сл. Р. Хр. За начална дата той посочва 326 г. Не е известно името на оглавяващата тогава митрополитската катедра, но се знае името на неговия приемник и на някои други епископи след това. Така списъкът с първите раннохристиянски митрополити на Пловдив започва с Евтихий (починал вероятно през 347 г.), който бил ревностен привърженик на Арий. По неговата инициатива епископите ариани напуснали Сердикийския събор от 343 г. и още същата година свикали свой събор в Пловдив, на който отхвърлили всички правила, приети на I Вселенски събор и осъдили на анатема защитника на православие св. Атанасий Александрийски. По време на Евтихий сред голяма част от пловдивските християни се разпространява арианската ерес.

След арианна Евтихий епископ на Пловдив станал Силван, строго православен, прочул се още приживе с чудеса, който взел участие във II Вселенски събор (381 г.). Предполага се, че е починал по време на събора. Други известни имена след ев. Силван Чудотворец са епископите Франкион и Валентин, заемали митрополитската катедра през V в.

Пловдивската епископия (митрополия) още съществувала до началото на VI в. След Миланския едикт (313 г.) Пловдивската раннохристиянска община дава мъченици на вярата. Това били 37 войници (в исторически документи са 38, защото към тях се прибавя и св. Дионисий Ставнишки) от римския легион в града. Известни са имената на двама от тях, св. Севериан и св. Мемно, които били родени в Пловдив. След Миланския едикт

на император Константин Велики, издаден през 312 г., чрез който християнството е обявено за разрешена религия, на мястото на мъченическата им смърт бил издигнат храм. Когато през 447 г. хуните на Атила превзели Пловдив, храмът бил разрушен. Възстановен бил от император Юстиниан Велики (527-565), но ве-

„Св. Константин и Елена“ останки от християнски храм от IV/V в. Освен това неговото място напълно съвпада с посоченото в една Арменска енциклопедия от XVIII в., издадена във Виена. Предполага се, че и митрополитската църква „Св. Марина“, първоначалните данни за която датират от края на XVI в., е строена върху основите на раннохристиянски храм. Основите на базилика от елинистичен тип от V-VI в. са открити в един от хълмовете на Трихълмистото, на което е разположен Старият град. Не е изключено това да е бил и храмът на пловдивските епископи от първите векове.

Когато през VII в. българите се установяват на юг от р. Дунав, Пловдив е вратата, през която те могат да нахлуят във Византийската империя. Затова от IX в. нататък византийските императори полагали специални грижи за укрепването му. Византийските императори, с които по-тъсно е свързана християнската история на града, са Йоан Цимисхий (969-972), Михаил III (972-1081) и Алексий I Комнин (1081-1118). Това е време на храмостроителство и основаване на манастири около Пловдив, но същевременно и на засилено влияние на монофизитството, павликанството и богомилството.

Като най-ранни, от IX век, се смятат манастирите край Кричим „Св. Врач“, сега в руини, и „Рождество Богородично“, възстановен наскоро. Други манастири основани през периода X-XII в. са Горноводенският манастир, Кукленският „Св. Козма и Дамян“, Перущишкият. Но най-известен от тях си остава Бачковският манастир „Успение Богородично“, основан през 1083 г. от братята Григорий и Василий Бакуриани. Арменските монофизити също имали свой манастир, като е известно името на един от игумените му – Йоан Атаманос, живял през XIII в. Предполага се, че от XI в. е днешната арменска църква „Сурп Кеворк“ (Св. Георги), тогава православна. Сведения за нея има в един пергамент от времето на II кръстоносен поход, в който се казва, че през 1149 г. в двора ѝ бил погребан еп. Амвизиус от Арас. Според преданието в нея по време на служба зверски е убит Пловдивският митрополит Дамьян.

Разпространението на ересите в района на Пловдив често е свързано с решения по-скоро от полити-

Хисар капия (източната порта) близо до която според преданието са загинали мъченическите св. 37 Пловдивски мъченици

чески характер. През 965 г. градът бил превзет и разорен от руския княз Светослав. Пет години по-късно император Йоан Цимисхий успял да прогони руснаците откъд Дунав и за да възстанови и укрепил града, заселил в него и околните крепости арменски монофизити, манихи и павликани. При следващи набези срещу Пловдив те наистина се оказали най-смелите му защитници. Но заедно с това започнали навсякъде да разпространяват еретическите си възгледи. Особено силно станало тяхното влияние по време на император Алексий I Комнин. За това неговата

дъщеря Анна Комнина пише в летописната си книга „Алексиада“: „Там (в Пловдив) имаше арменци – монофизити и богомили... Там бяха също и така нечистите павликани... Жителите на Пловдив, с малки изключения, манихи, които терзаят християните... Пловдивската околност става еретична.“ За да усмири еретичите и възвърне православието дух в града, императорът прекарал цялата 1115 г. в Пловдив. С него бил и Никейският епископ, когото Алексий I поставил за Пловдивски митрополит.

Следва Емиа ПАРАЛНГОВ

НОВИ КНИГИ

Излезе от печат книгата „Мъдрости от живота“ на църковния автор Траянополски епископ Иларион. Това е уникален сборник авторски басни, всички в стих. Препоръчваме го на всички. Четивото е в еднаква степен интересно за възрастни и полезно за деца.

Цената на изданието е 3,50 лв. Можете да го намерите в църковните магазини или да го поръчате на адреса на Синаodalно издателство.

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА 2000 г.

„Църковен вестник“	сл. „Духовна култура“
Поради възобновяване поредността от 12 броя годишно цените за абонамента се променят съответно:	
1 година ..... 14,40 лв.	1 година ..... 12,00 лв.
6 месеца ..... 7,20 лв.	6 месеца ..... 6,00 лв.
3 месеца ..... 3,60 лв.	3 месеца ..... 3,00 лв.
Цена на 1 брой ..... 0,40 лв.	Цена на 1 брой ..... 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА

СВ. СИНОД, София – 1090
ул. „Оборище“ №4
тел. 987-56-11
факс 989-76-00

Главен редактор
АНГЕЛ ВЕЛИЧКОВ
Ръкописи не се връщат.

Банкова сметка на Синаodalно издателство на БИЦ
ТБ Бюхим, клон Европа – София, пл. „Св. Неделя“ № 19
банков код: 660 96 608, сметка: 1018147018

Сумите да се изпращат с пощенски запис или по банков сметка, а
когато да се изплати точният адрес и пощенският код на получателя!
Напомняме, че „Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и
изображения и не бива да се използва за битови нужди.